

Історична еволюція поштового зв'язку та соціокультурний розвиток людства значно розвинули змістовне поле їх взаємодії, а окремі види сполучення видозмінились. Реалії останніх десятиліть, вся сукупність глобальних проблем, які постали перед людством, вказує на досягнення певного порогу, який відкриває етап кардинальних змін в її загальносистемних характеристиках. Очевидно, що ці зміни повинні торкнутися суспільства в цілому, його виробничої, культурної і поштової сфери.

Отже, множинність і суперечливість тенденцій, присутніх в сучасності, спонтанний і біфуркаційний характер процесів соціально-економічного розвитку держави, не дозволяє з упевненістю і однозначністю визначити вектор майбутнього поштової сфери, перед галуззю відкриті найрізноманітніші перспективи – розвивати комутаційні процеси в суспільстві, шляхом більш ефективного і якісного задоволення потреб організацій і громадян послугами фінансових, торгових, виробничих і транспортних підприємств та службами побутового обслуговування.

Список використаних джерел

1. Бландел Р. Эффективные бизнес-коммуникации. Теория и практика в эпоху информации. – СПб.: Питер, 2000. – 381 с.
2. Він сказав: «ПОЇХАЛИ!» до 40-річчя польоту Юрія Гагаріна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/SOCIETY/vin_skazav_poyihalido_40-richchya_polotu_yuriya_gagarina.html.
3. Гойхман О. Я., Надеина Т. М. Основы речевой коммуникации: Учебник для вузов / Под ред. проф. О. Я. Гойхмана. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 272 с.
4. Дезен Н. А. Проблема жанра и традиции в письмах Мари де Севинье (о французском эпистолярном жанре XVII в.) // Вестник МГУ. Сер.9. Филология. – 1988. – №3. – С.69–75.
5. Древнейшие почты / Н. И. Владинец, Л. И. Ильичёв, И. Я. Левитас, П. Ф. и др., под общ. ред. Н. И. Владинца и В. А. Яковса. – М.: Радио и связь, 1988. – 320 с.
6. Енгельс Ф. Диалектика природы. – М.: ИПЛ, 1964.
7. Илюшин А. С. Филателия. Megabook. Mega энциклопедия Кирилла и Мефодия. – М.: Компания «Кирилл и Мефодий».
8. Кисин Б. М. Страницы истории на почте и марках. – М., 1980. – 112 с.
9. Пам'ятник листиноші в Закарпатті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tourinform.org.ua/scho-podyvyty-pamyatnyk-lystonoshi-v-zakarpatti-2>.
10. Плутарх Херонейский. Сочинения. – М., 1983. – 703 с.
11. Ринекер Ф., Майер Г. Библиейская энциклопедия Брокгауза. – М.: Российское Библиейское Общество, 1999. – 1120 с.
12. Соколов А. В. Метатеория социальной коммуникации / Рос. нац. б-ка. – СПб.: Изд-во РНБ, 2001. – 352 с.
13. Соколов А. В. Общая теория социальной коммуникации. – СПб.: Изд-во Михайлова В. А., 2002. – 461 с.
14. Сорокин Ю. А., Тарасов Е. Ф., Шахнарович А. М. Теоретические и прикладные проблемы речевого общения. – М., 1979. – 327 с.
15. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие. – СПб., 2000. – 377 с.
16. Шрейдер Ю. А. Логика знаковых систем. – М., 1974. – 64 с.
17. Якобсон П. М. Общение людей как социально-психологическая проблема // Избранные работы. – М.: Прогресс, 1985. – С.306–330.

References

1. Blandel R. Jeffectivevne biznes-kommunikacii. Teorija i praktika v jepohu informacii. – SPb.: Piter, 2000. – 381 s.
2. Vin skazav: «POIHALY!» do 40-richchja pol'otu Jurija Gagarina [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://gazeta.dt.ua/SOCIETY/vin_skazav_poyihalido_40-richchya_polotu_yuriya_gagarina.html.
3. Gojhman O. Ja., Nadeina T. M. Osnovy rechevoj kommunikacii: Uchebnik dlja vuzov / Pod red. prof. O. Ja. Gojhmana. – M.: INFRA-M, 1997. – 272 s.

4. Dezen N. A. Problema zhanra i tradicii v pis'mah Mari de Seviny'e (o francuzskom jepistoljarnom zhanre XVII v.) // Vestnik MGU. Ser.9. Filologija. – 1988. – №3. – S.69–75.
5. Drevnejshie pochty / N. I. Vladinec, L. I. Il'ichjov, I. Ja. Levitas, P. F. i dr., pod obshh. red. N. I. Vladinca i V. A. Jakobsa. – M.: Radio i svjaz', 1988. – 320 s.
6. Engel's F. Dialektyka pryrody. – M.: IPL, 1964.
7. Iljushin A. S. Filatelija. Megabook. Mega jenciklopedija Kirilla i Mefodija. – M.: Kompanija «Kirill i Mefodij».
8. Kisin B. M. Stranicy istorii na pochte i markah. – M., 1980. – 112 s.
9. Pam'jatnyk lystonoshi v Zakarpatti [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://tourinform.org.ua/scho-podyvyty-pamyatnyk-lystonoshi-v-zakarpatti-2>.
10. Plutarh Heronejskij. Sochinenija. – M., 1983. – 703 s.
11. Rineker F., Majer G. Biblejskaja jenciklopedija Brokgauza. – M.: Rossijskoe Biblejskoe Obshhestvo, 1999. – 1120 s.
12. Sokolov A. V. Metateorija social'noj kommunikacii / Ros. nac. b-ka. – SPb.: Izd-vo RNB, 2001. – 352 s.
13. Sokolov A. V. Obshhaja teorija social'noj kommunikacii. – SPb.: Izd-vo Mihajlova V. A., 2002. – 461 s.
14. Sorokin Ju. A., Tarasov E. F., Shahnarovich A. M. Teoreticheskie i prikladnye problemy rechevogo obshhenija. – M., 1979. – 327 s.
15. Habermas Ju. Moral'noe soznanie i kommunikativnoe dejstvie. – SPb., 2000. – 377 s.
16. Shrejder Ju. A. Logika znakovyh sistem. – M., 1974. – 64 s.
17. Jakobson P. M. Obshhenie ljudej kak social'no-psihologicheskaja problema // Izbrannye raboty. – M.: Progress, 1985. – S.306–330.

Govorovskiy A. V., Head VRPZDPS, Ukrainian State Enterprise of Posts «Ukrposhta» (Ukraine, Kyiv), Govorovskiy@ukr.net

Historical, social and cultural transformation postal services in Ukraine late XX – beginning of XXI century

An integral part of the article is to clarify the concept of «communication» as one of the inalienable needs of the person to whom communication is directed, and, above all, the postal business. The historical formation and development of the postal service is of definite cognitive interest from the point of view of the culturological development of mankind.

At the same time, the author regards the postal communication as an important communicative system for preserving the cultural values of mankind.

On the basis of a comprehensive analysis, the main stages of the formation of postal communication, from antiquity to the national importance of the postal service, are highlighted.

Keywords: communication, communications society, postal history postal affairs, the development of postal services.

* * *

УДК 477

Вашкевич В.М.,

доктор філософських наук, професор,
Національний педагогічний університет
(Україна, Київ), [@gmail.com](mailto:gileya.org.ua)

Макачук С.С.,

кандидат історичних наук, доцент, Миколаївська
філія Київського національного університету
культури і мистецтв (Україна, Миколаїв)

Бобіна О.В.,

кандидат історичних наук, доцент, Національний
університет кораблебудування ім. адмірала Макарова
(Україна, Миколаїв), oleg.bobina@nuos.edu.ua

«РЕАБИЛИТОВАНИ ІСТОРІЮ» ЯК ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ ПРОЕКТ: ІСТОРІЯ, ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ

В статті доводиться, що існуючі документи дають можливість проаналізувати основні напрямки, методи, види масових політичних репресій, і зробити висновок, що даний політичний режим був певним чином унікальний щодо використання політичних репресій як інструмента соціальної інженерії. Опублікований масив документів, дає можливість для їх використання в майбутніх дослідженнях не лише історичного характеру, але й соціологічного, філософського статистичного узагальнення та аналізу.

Ключові слова: масових політичних репресій, політичний режим, інструмента соціальної інженерії.

2017 рік – це рік не лише річниці «великої революції», а і рік «Великого терору». Можна по різному ставитись до причинно–наслідкових зв'язків цих історичних явищ, але, без сумніву, актуальним є досвід, накопичений у ході реабілітаційного процесу, що почався в колишньому СРСР з ряду документів прийнятих в 1987 р. Так у постанові Політбюро ЦК КПРС від 28.09.1987 р. було заявлено про створення комісії для вивчення документів щодо політичних репресій в 30–40–ві і на початку 50–х років ХХ ст. Вперше після ХХ (1956) і ХХІІ (1962) з'їздів КПРС, М. С. Горбачов як керівник комуністичної партії, знову заявив про політичні репресії як масовий злочин на ґрунті зловживання владою. Перші документи, що відновили процес реабілітації, були прийняті ще в СРСР. Це: 1) Постанова Політбюро ЦК КПРС від 11.07.1988 «Про додаткові заходи по завершенню роботи, пов'язаної з реабілітацією необґрунтовано репресованих в 30–40–і роки і на початку 50–х років»; 2) Указ Президії Верховної Ради СРСР «Про додаткові заходи по відновленню справедливості щодо жертв політичних репресій, які мали місце в період 30–40–х і на початку 50–х років» (січень 1989 р.). Відповідно до цих рішень почалась робота в відповідних правоохоронних органах: КДБ і прокуратурі. В Україні правову основу для розгортання активного процесу реабілітації заклав Закон УРСР від 17.04.1991 «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні». Особливістю українського закону стало те, що в ньому визначені нові хронологічні межі існування політичних репресій. За цим законом реабілітації підлягали особи, які були арештовані за політичними обвинуваченнями після 1917 р. і до моменту набуття чинності даного закону. Після прийняття закону з'явилась ідея підготовки і видання серії книг під назвою «Реабілітовані історією». 06.04.1992 р. Верховна Рада України прийняла Постанову №2256–ХІІ «Про підготовку багатотомного науково–документального видання про жертви репресій на Україні», а Президія ВР України доручила Кабінету Міністрів визначити конкретні заходи, необхідні для реалізації рішення. 11.09.1992 р. Кабінет Міністрів України прийняв Постанову №530 «Про підготовку і випуск книг «Реабілітовані історією». Цією Постановою затверджувався склад Головної редакційної колегії науково–документальної серії книг «Реабілітовані історією» та створювались редколегії обласних книг «Реабілітовані історією». Склад обласних редколегій затверджувався на рівні областей. Таким чином в кожній області і АР Крим мали б бути видані свої книги. Постановою, також, засновувався спеціалізований журнал «З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ». На основі цих рішень в кожній області створювались робочі групи, що мали безпосередньо працювати в обласних архівах СБУ, де зберігались справи осіб, репресованих каральними органами СРСР. З 1993 р. такі групи почали працювати в архівах. Опрацювання справ передбачало заповнення відповідних стандартизованих карток, що містили перелік питань. Станом на 2011 р. складені картки на 700 тисяч громадян у всіх областях України і АР Крим.

На базі зібраної інформації з 1996–1997 рр. почали публікуватись бюлетені з стандартизованими біографічними даними громадян, які зазнали політичних

репресій. З початку 2000 р. створений і почав наповнюватись Національний банк жертв політичних репресій. З цього ж часу почали виходити окремі книги обласних томів серії «Реабілітовані історією». На 2011 р. було видано 70 книг по всій Україні і АР Крим. Таким чином з 1993 р. по 2000 р. українські історики, разом з архівними підрозділами обласних управлінь СБУ та Галузевим державним архівом СБУ опрацювали справи, що зберігались в обласних архівах колишнього СБУ. Саме ці друковані матеріали, журнал «З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ», проект «Реабілітовані історією», являють собою і певний джерелознавчий проект. Для прикладу наведемо досвід роботи групи фахівців в Миколаївській області. Перший склад групи нараховував сім чоловік: В. М. Вашкевич, В. І. Гамза, С. С. Макачук, І. В. Молодих, В. Г. Мірошніченко, Н. В. Вашкевич, Н. М. Касілова. Біля витоків створення Миколаївської редакційно–видавничої групи та її багаторічним керівником став В. М. Вашкевич. Саме в 1990–х на початку 2000–х рр. був закладений міцний науково–методичний та організаційний фундамент дослідження репресій на Миколаївщині.

До складу групи входили троє кандидатів наук, п'ятеро працювали в ВНЗ м. Миколаєва. Склад групи протягом 90–х років змінювався в силу різних причин. Група заповнювала картки на репресованих громадян відповідно до кожної архівної справи, фіксувала «цікаві» справи. Національний університет кораблебудування виділив окремі кімнати, де зберігались, а згодом опрацьовувались відібрані матеріали. Після заповнення картки справи передавались у фонд відкритого зберігання. З 2000 р. завданням групи стало аналітичне опрацювання зібраних матеріалів, підготовка досліджень, підбір документів і матеріалів для книг обласної серії.

Перші друковані матеріали з'явилися 1996 р. Перший «Бюлетень (відомості про громадян, що зазнали політичних репресій)» був обсягом три друкованих аркушів. Вісімнадцятий випуск в 2004 р., нараховував одинадцять друкованих аркушів. В 1996 р. побачили світ три бюлетені. Бюлетень складався з двох частин–документальної і списку громадян, що зазнали політичних репресій. Уже в перших випусках подані документи, пов'язані з діяльністю колишніх працівників УНКВС по Миколаївській області: 1) Протокол допиту колишнього співробітника Миколаївського обласного управління НКВС Федоровського А. Ю. (14.12.1955), 2) Протокол огляду архівно–слідчої справи колишніх співробітників УНКВС Миколаївської області (07.02.1956), 3) Витяг з протоколу допиту колишнього начальника УНКВС по Миколаївській області Фішера І. Б. (05.07.1956). Документи, що публікувались, були двох видів. Перший – документи центральних органів влади, що висвітлюють ті чи інші аспекти репресивної політики. Вони були опубліковані раніше в пресі, спеціалізованих виданнях, збірниках документів і т. ін. Вони складають тло для документів, які були виявлені в чисельних справах. Так в випуску №7 (1999) подана Інструкція ЦВК СРСР та Ради Народних Комісарів СРСР про розкуркулення та конфіскацію майна селянських господарств, виселення та розселення сімей розкуркулених (04.02.1930). А наступними вже йдуть такі документи як «Заява селянина с. Великої Коренихи

А. А. Захарова до Варварівського райвиконкому про незаконність його арешту і розкуркулення» (випуск №7, С. 3–7), «Список селян Веснянівської сільської ради, які були розкуркулені і виселені за межі України (42 чол.)» (випуск №8, С. 4). випуски №№8–12, 14 присвячені районам Миколаївської області. В них подані списки репресованих громадян за місцем їхнього проживання в момент арешту. В випуску №10 (1990) автори-укладачі крім вищезазначених документів подають документи з Держархіву Миколаївської області (ДАМО), Центрального державного архіву вищих органів влади (ЦДАВО), Центрального державного архіву громадянських об'єднань (ЦДАГО). Таким чином, автори розширили коло пошуку документів, формуючи нову джерельну базу. Перші підсумки роботи групи підводяться в 2000 р. На цей час було опрацьовано близько чотирнадцяти тисяч слідчих справ в Архіві СБУ по Миколаївській області і близько двох з половиною тисяч справ в Державному архіві Миколаївської області. В 2000 р. був виданий спецвипуск «Реабілітовані історію. Масові репресії на Миколаївщині 1920–50-х роки: історичні дослідження, матеріали архівів, фотодокументи, спогади», в якому було вміщено 67 документів, 68 фотокопій документів з кримінальних справ громадян, які зазнали політичних репресій, 5 спогадів, 11 статей і нарисів. Цей збірник накреслив структуру майбутніх книг серії, став свідченням вагомого досвіду набутого групою під керівництвом В. М. Вашкевича.

Черговим кроком у розширенні джерельної бази стали документи, вміщені у випусках №№15–17 (2003–2004). Ці документи відображали події 20-х років ХХ ст.: 1) масові повстання українських селян проти комуністів/більшовиків; 2) голод 20-х рр. на Півдні України; 3) «перша колективізація», початку 20-х рр.; 4) «боротьба» за виконання продрозкладки і продродатку; 5) партійні «чистки» і т. ін. В 2004 р. з'являється останній бюлетень аналітичного характеру з підзаголовком – «Історичні дослідження, матеріали архівів, спогади». В цьому випуску побачили світ – 71 документ з місцевих архівів та п'ять нарисів та спогадів.

З 2005 р. починається новий етап в дослідженнях масових репресій на Півдні України, зокрема на Миколаївщині. Цього року вийшов обласний том праці «Реабілітовані історію. Миколаївська область. Книга 1». Книга, виходячи із досвіду, вже мала чітку структуру, яка зберігається протягом десяти років: 1) вступний розділ/стаття; 2) документи; 3) аналітичні статті, історичні нариси; 4) спогади і щоденники; 5) фотодокументи; 6) відомості про громадян, що зазнали політичних репресій. Таким чином книга перша (2005) складалась із таких частин: «Розділ I. Масові репресії на Миколаївщині у 20–30-ті роки ХХ століття», документи – 165 одиниць, спогади – 2, нариси – 6. Книга друга (2006) містила: «Розділ I. Репресивна політика тоталітарного режиму на Миколаївщині в 40-х – першій половині 50-х рр. Статистичні відомості про репресованих та заарештованих у Миколаївській області у 1946–1953 рр.», документи – 27 одиниць, спогади – 3. Книга третя (2007) містила: «Розділ I. Репресивна політика проти жителів Миколаївської області в 50-х – 80-х рр. ХХ століття», документи – 41 одиниць, спогади – 4. Книга четверта (2008)

містила: «Розділ I. Актуальні проблеми дослідження політичних репресій на Миколаївщині в 20–30-х роках ХХ століття», статей – 12, документи – 103 одиниці, спогади – 3, щоденники – 4. Книга п'ята (2010) містила: «Розділ I. Репресії на території Миколаївської області», статей – 11, документи – 55 од., спогади – 1. Книга шоста (2013) містила: «Розділ I. Політичні репресії на Миколаївщині у 1920–1950-х рр.», статей – 13, документи – 29 одиниць, спогади – 2.

Загалом в 6 книгах було опубліковано 420 документів різного виду і з різних архівів, спогадів – 15, щоденникових записів – 4, нарисів – 6, статей – 36. Без сумніву цей матеріал ще раз підтверджує той факт, що репресії, (різної інтенсивності, направлені на різні групи населення, є невід'ємною рисою і характеристикою політичного режиму, що встановився на території колишньої Російської імперії – СРСР з 1917 по 1991 р. Цей режим встановився в Україні 1921 р. Існуючі документи дають можливість проаналізувати основні напрямки, методи, види масових політичних репресій, і зробити висновок, що даний політичний режим був певним чином унікальний щодо використання політичних репресій як інструмента соціальної інженерії. Опублікований масив документів, дає можливість для їх використання в майбутніх дослідженнях не лише історичного характеру, але й соціологічного, філософського статистичного узагальнення та аналізу.

На даний час робота Миколаївської редакції науково-документального видання «Реабілітовані історію» продовжується (тепер вже як складового підрозділу Обласного центру пошукових досліджень та редакційно-видавничої діяльності). Готується до видання 7 книга «Реабілітовані історію», археографічне опрацювання майже 500 архівних документів, підготовлені до друку та на стадії написання понад 20 значних за обсягом наукових статей, нарисів, спогадів. Зміст книги формується ще й з врахуванням тієї обставини, що 2017-й рік – це рік 80-річчя з дня створення Миколаївської області та 25 річниці науково-документального проекту «Реабілітовані історію».

Список використаних джерел

1. Постанова Політбюро ЦК КПРС від 11.07.1988 «Про додаткові заходи по завершенню роботи, пов'язаної з реабілітацією необгрунтовано репресованих в 30–40-і роки і на початку 50-х років».
2. Указ Президії Верховної Ради СРСР «Про додаткові заходи по відновленню справедливості щодо жертв політичних репресій, які мали місце в період 30–40-х і на початку 50-х років» (січень 1989 р.).
3. Закон УРСР від 17.04.1991 «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні».
4. Верховна Рада України прийняла Постанову №2256-ХІІ «Про підготовку багатотомного науково-документального видання про жертви репресій на Україні». 06.04.1992 р.
5. Кабінет Міністрів України прийняв Постанову №530 «Про підготовку і випуск книг «Реабілітовані історію».

References

1. Postanova Politbyuro TsK KPRS vid 11.07.1988 «Pro dodatkovy zakhody po zavershennyyu roboty, pov'yazanoi z reabilitatsiyeyu neobgruntovano represovanykh v 30–40-i roky i na pochatku 50-kh rokov».
2. Ukaz Prezydii Verkhovnoyi Rady SRSR «Pro dodatkovy zakhody po vidnovlennyyu spravedlyvosti shchodo zhertv politychnykh represiy, yakі maly mistse v period 30–40-kh i na pochatku 50-kh rokov» (sichen' 1989 r.).

3. Закон URSR від 17.04.1991 «Pro rehabilitatsiyu zhertvy politychnykh represiy na Ukraini».

4. Verkhovna Rada Ukrainy pryynala Postanovu №2256–KhII «Pro pidhotovku bahatotomnoho naukovо–dokumental’noho vydannya pro zhertvy represiy na Ukraini». 06.04.1992 r.

5. Kabinet Ministriv Ukrainy pryynav Postanovu №530 «Pro pidhotovku i vypusk knyh «Reabilitovani istoriyeyu».

Vashkevych V. M., Ph.D., Professor, National Pedagogical University (Kyiv, Ukraine), gileya.org.ua@gmail.com

Makarchuk S. S., Ph.D., Associate Professor, Nikolaev branch of Kiev National University of Culture and Arts (Ukraine, Nikolaev)

Bobina O. V., Ph.D., Associate Professor, National University of Shipbuilding Admiral Makarov (Ukraine, Nikolaev), oleg.bobina@nuos.edu.ua

«Rehabilitated by History» as the source–project: history, experience, perspectives

The article proved that the existing documents make it possible to analyze the main trends, methods, types of mass political repressions and conclude that this political regime was unique in some way on the use of political repression as a tool of social engineering. Posted array of documents allows for their use in future studies not only historical character, but also sociological, philosophical generalizations and statistical analysis.

Keywords: mass political repression, political regime, a tool of social engineering.

* * *

УДК 94(477)

Мандрик–Мельничук М. В.,
доктор історичних наук, доцент, доцент кафедри
соціальної медицини та організації охорони здоров'я,
Буковинський державний медичний університет
(Україна, Чернівці), mandricescu@yahoo.com

ІСТОРИЧНА РЕКОНСТРУКЦІЯ БУКОВИНСЬКОГО ВІДГАЛУЖЕННЯ РОДОВОДУ ГУЗАРІВ

На основі аналізу архівних документів здійснено історичну реконструкцію буковинського відгалуження родини Гузарів. Показано, що родина Гузарів належала до найбільш впливових і шанованих на Буковині в останнє десятиліття австро–угорського панування та в роки румунської окупації краю. Проаналізовано роль Гузарів в активізації тогочасного суспільно–політичного життя Буковини. Доведено, що історія життя однієї з найвідоміших родин Буковини, яка безпосереднім чином мала стосунок до розвитку націоналістичного руху на теренах краю, була прикладом меценатства, вишуканості, освіченості, містить багато неточностей і свідомих фальсифікацій. Можна припустити, що причина цього криється у самій налаштованості Гузарів проти окупаційної – чи то румунської, чи то радянської – влади. Кожна з них вбачає в цій патріотичній родині своїх небезпечних ворогів. Однак це не може применшувати ту роль і місце, яке згідністю посідали представники родини Гузарів у 1920–1944 рр. в історії національно–визвольного руху на Буковині.

Ключові слова: націоналізм, меценатство, окупація, асиміляція, родовід, історична постать, реконструкція.

Громадсько–політична, культурно–мистецька, духовна палітра Північної Буковини першої половини ХХ ст. досить розмаїта і представлена значною кількістю славних родин, які дали світу перекладачів, військовиків, письменників, церковних ієрархів, правників, публіцистів тощо. Родина Гузарів належала до найбільш впливових і шанованих на Буковині в останнє десятиліття австро–угорського панування та в роки румунської окупації краю. Незважаючи на галицьке походження, Ольга і Володимир Гузарі не лише гармонійно інтегрувалися в громадське та культурне життя Буковини, але й відіграли ключову роль в активізації тогочасного суспільно–політичного життя. Освіченість, ерудованість, високий рівень культури, тверді переконання сприяли тому, що і четверо дітей Ольги і Володимира стали також непересічними особистостями. Життєпис Гузарів викликає значне

зацікавлення ще й через родинні зв'язки з постаттю Блаженнішого кардинала Любомира Гузара (він доводиться внучатим племінником Володимиру і Ользі). Якщо ж про Ольгу згадувалося в деяких публікаціях, то про її дітей, генеалогію Гузарів майже нічого невідомо. Спробуємо відтворити їхній родовід та простежити зв'язки між буковинським відгалуженням й іншими гілками родового дерева.

Родовід Гузарів ведеться від Дмитра Гузара, який мав чотирьох дітей – Володимира, Євгена, Лева та Ольгу. Безпосередньо від одного з синів Дмитра – Євгена Гузара – веде свій початок родина Володимира та Ольги Гузарів, їхні нащадки – діти Дмитро, Ростислав, Дарина та Любомир. Що ж стосується лінії родоvodu Блаженнішого Любомира Гузара, то вона тягнеться від іншого сина Дмитра Гузара – Лева – мав двох дітей – Олександра та Ярослава. Саме від шлюбу Ярослава і Ростислави народилися Любомир та Марта. Отже, кардинал Гузар є внучатим племінником Ольги та Володимира Гузарів із Чернівців.

У родині Гузарів переплелися ще кілька знаменитих родів – Чайковських, Ставничих, Петриків і Воевідок. Андрій Чайковський – український письменник–прозаїк, громадський діяч, доктор права, вів адвокатську практику, був одним з організаторів Український Січових Стрільців. Народився 15 травня 1857 р. у Самборі. Походив із родини державного службовця. Рано осиротів, тому його виховувала бабуся. Закінчив тамтешню гімназію, згодом філософський та правничий факультети Львівського університету. У роки навчання увійшов до товариства «Студентська Громада». Служив у лавах австрійської армії. Працював у системі судочинства, а згодом був практикуючим адвокатом у Бережанах. Серед його знайомих були Осип Маковей та Іван Франко. Під час російської окупації у період Першої світової війни потрапив до «Бригідок». Писав прозові твори на історичну тематику «Сагайдачний», «Із судової зали», «Образ гонору», «Хто винен?» [13].

У шлюбі Андрія Чайковського та Наталі Гладилевич (26.08.1861 р. – 17.11.1938 р.) народилося семеро дітей. Одна з доньок – Марія Чайковська (нар. 19.09.1892 р. – ?) вийшла заміж за Романа Ставничого (нар. 1889 р.). Марія народилася 19 вересня 1889 р. у м. Бережани на Тернопільщині. Стала відомою письменницею, редагувала часописи «Жіноча доля», «Світ молоді», «Жіноча воля». Дружила з колишньою сенаторкою від УНДО Оленою Кислевською, з якою спільно редагувала журнал «Жіноча доля».

У Марії та Романа Ставничих народилося двоє дітей – Андрій Ставничий (23.06.1919 р. – 28.06.2013 р.) та Микола Ставничий (народ. 1927 р., м. Коломия). Микола одружився з Іреною–Ростиславою Петрик, яка приходилася внучкою Любі–Ірині Гузар – рідній сестрі Володимира Гузара. Люба–Ірина вийшла заміж за Ярослава Воевідку (5.03.1882 р. – 30.03.1920 р.). Ярослав походив із с. Петранка на Рожнятинщині, нині Івано–Франківська область. Був військовиком Української галицької армії. У 1910 р. закінчив Празький університет. Мав адвокатську практику у м. Чорткові на Тернопіллі. Ярослав брав активну участь у діяльності товариств «Сокіл» і «Січ». У часи Першої світової війни служив в австрійській армії у званні старшини. Восени 1918 р. сформував і очолив гарматний полк у складі